

2. Бибик С. П., Сюта Г. М. Словник іншомовних слів: тлумачення, словотворення та слововживання / за ред. С. Я. Єрмоленко; худ.- оформлювач О. С. Юхтман. Харків : Фоліо, 2006. 623 с. (Б-ка держ. мови).
3. Бойков В. Э. Профессиональная культура государственной службы. СОЦИС. 1999. № 2. С. 34–40.
4. Грейліх О. Психологія формування іміджу викладача вищого навчального закладу. Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Переяслав-Хмельницький, 2010. Вип. 19. С. 294-299.
5. Козлова О. С. Психологічні засади формування професійного іміджу викладача ВНЗ. Актуальні проблеми психології : зб. наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2012. Т. VI., вип. 8. С. 114-121.
6. Криксунова И. Создай свой имидж. М., 1999. 75 с.
7. Навроцька М. М. Імідж педагога в освітньому просторі Таврійський вісник освіти. 2014. № 1 (45). Частина I. С. 8-12.
8. Почепцов Г.Г. Имиджелогия. М., 2002. 25 с.
9. Шепель В. М. Имиджеология: Секреты личного обаяния. М., 2005. С. 3 – 21.

УДК 37. 013. 73

Яковишин Р. Я.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки і психології та інклюзивної освіти ТОКІППО

Сидорська О.Я.

методист центру виховної роботи, захисту
прав дитини та громадянської освіти ТОКІППО

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ОРИГІНАЛЬНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПІДРУЧНИКІВ ДЛЯ СЕРЕДНІХ ШКІЛ ГАЛИЧИНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОЛІТТЯ

Однією з найголовніших проблем становлення тогочасних навчальних закладів для шкільної молоді було створення для них підручників на нових наукових засадах, а також наповнення їх національно-духовним змістом.

Історія створення українських підручників для галицьких середніх шкіл починається з часу заснування нових восьмирічних гімназій, коли після реформи 1869 року в цих закладах Східної Галичини запровадили (як вільний предмет) руську, тобто українську мову. Для її вивчення цього самого року було видано «Граматику руської мови», яку написав Я. Головацький. У 1852 році виходить у світ «Читанка» В. Ковальського для чотирьох нижчих класів гімназії, а двома роками пізніше – ще один підручник Я. Головацького – «Хрестоматія давньоруської та церковно-слов'янської мов». Усі три книжки видано у Відні. Це й були найперші українські підручники для середніх шкіл [3, с. 175].

Створення першої комісії для укладу «руськихъ гимназияльныхъ учебниковъ» під головуванням доктора А. Яновського в 1862 році помітно поживило справу видавництва українських підручників. Тоді (в 1861–1863 рр.) у Львові побачили світ нові підручники для вивчення української мови («Граматика» і «Читанка» М. Осадци), низка підручників з релігії Луки Цибика («Біблійна історія», «Християнсько-католицька етика», «Історія церкви») та «Літургіка» М. Попеля [6, с. 3].

Нова доба у створенні українських підручників для середніх шкіл пов'язана з перетворенням Львівської академічної гімназії на першу державну українську середню школу класичного типу. Щоб вести в ній навчання рідною мовою, потрібно було створити українську наукову термінологію з усіх шкільних дисциплін, а також видати відповідні гімназійні підручники. Тому в 1868 році Крайова шкільна рада скликала нову українську комісію для укладання шкільних книжок під головуванням Е. Черкавського [1, с. 89].

Радикальними реформаторами змісту рідномовних підручників з української мови та історії були професори С. Смаль-Стоцький та Б. Барвінський, які поставили викладання цих предметів на принципово нові національно-наукові засади. Так, «Руська граматика» С. Смаль-Стоцького і Ф. Гартнера (Львів, 1893 р.) запропонувала зовсім новий методичний підхід до вивчення рідної мови, яка вперше почала трактуватися з погляду її власних мовних законів, специфіки притаманного лише їй історичного розвитку, а не з позиції аналогії з будь-якими іншими мовами [5, с. 164].

Ось деякі характерні особливості побудови гімназійних підручників досліджуваного періоду:

1. «Двоступеневість викладу навчального матеріалу в підручниках з реальних дисциплін.

2. Втілення принципу гуманізації в змісті підручників з релігії, мов, історії та географії, де особлива увага зверталася на виховання в учнів любові до ближнього, співчуття до сиріт, калік, убогих, на формування любові до природи тощо.

3. Реалізація принципу гуманітаризації, що було властиве навіть підручникам з точних наук, де часто зустрічалися вкраплення історичного характеру, філософські погляди вчених античного періоду та інше.

4. Реалізація принципу доступності, особливо в змісті підручників для нижчої гімназії, що вирізнялися популярністю стилю.

5. Неоднозначність правопису в різних підручниках, що особливо прикро вражало в читанках з рідної мови» [3, с. 177].

Проблема, що розглядається, була невід'ємною складовою загальних тенденцій суспільного розвитку Галичини досліджуваного періоду. Так у громадсько-культурному житті краю значне місце займала діяльність науково-просвітницької організації українців «Галицько-Руська Матиця». Протягом 1848–1900 років її зусиллями було опубліковано 30 різних підручників і навчальних посібників. Серед них на чільному місці знаходилась згадувана вище «Граматика» Я. Головацького, яка була найкращим підручником для вивчення української мови протягом усієї другої половини ХІХ століття.

Популярністю також користувались навчальні посібники М. Шашкевича, І. Гуркевича, В. Ковальського, О. Лепкого [2, с. 6].

У свою чергу, основним напрямом діяльності «Просвіти» також було книгодрукування. Згідно зі «Списком видань Товариства «Просвіта» І. Калиновича, від 1869 до 1876 року вийшло 22 підручники українською мовою для гімназій і народних шкіл, видання яких не тільки мало важливе виховне значення, але й посприяло процесу українського культурного розвитку загалом [4, с. 27].

Отже, у другій половині XIX століття автори оригінальних українських підручників з рідної мови, літератури, історії зуміли створити справді національні навчальні посібники, які прислужилися справі виховання, зокрема морального, учнівської молоді Галичини. Тому створення оригінальних українських підручників з усіх гімназійних дисциплін, які за своїм науково-методичним рівнем відповідали тогочасним вимогам європейських стандартів, було справжнім досягненням національної освітньої ідеї.

Література

1. Державний архів Тернопільської області (ДАТО). Ф. 399. Оп. 1. Спр. 14, 618 арк.
2. Качала С. Яка є ціль Галицько-Руської Матиці. *Слово*. Львів, 1865, № 21. С. 7.
3. Курляк І. Є. З історії видання перших українських гімназійних підручників. *Педагогіка і психологія*. К., 1997. № 2. С. 171–179.
4. Нарис історії «Просвіти». Львів – Краків – Париж: Просвіта, 1993. 232 с.
5. Наука рускої мови в школах звичайних і виділових. *Учитель*. Львів, 1903. С. 161–167.
6. Центральний державний історичний архів України у Львові (ЦДІАУ у Львові). Ф. 129. Оп. 2. Спр. 85, 7 арк.

УДК 37.091.12:005.9633

Янкович О. І.

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки і методики
початкової та дошкільної освіти
Тернопільського національного педагогічного
університету імені В. Гнатюка
yankov@tnpu.edu.ua;

Кузьма І. І.

кандидат педагогічних наук, викладач кафедри
педагогіки і психології та інклюзивної освіти ТОКІППО
iryna.ihorivna.kuzma@gmail.com

РОЗВИТОК В УЧИТЕЛІВ ГНУЧКИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS) У ЗАКЛАДАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

В останнє десятиріччя набула особливої актуальності проблема формування м'яких або, як ще їх називають, гнучких навичок (soft skills) у